

Nr 15

Utlåtande i anledning av väckta motioner om utredning rörande statligt stöd till de fria kristna samfunden

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 88 av herr *Wirmark m. fl.* och II: 116 av herr *Svensson i Kungälv m. fl.* anhålles, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa, att i motionerna anförda frågor blir föremål för en offentlig utredning.

Enligt motionerna omfattar de fria kristna samfunden närmare 375 000 vuxna och omkring 230 000 ungdomar. Den ekonomiska årsomslutningen uppgår till i runt tal 100 milj. kr., huvudsakligen insamlade genom kollektor och gåvor. En omfattande verksamhet finansieras med dessa medel. Byggnadsverksamheten är betydande. Kostnaderna för missionsverksamheten är stora.

Verksamheten har varit ytterst värdefull för samhället och olika förslag har framförts för att stödja den. De stödformer som kan komma i fråga måste emellertid vara sådana, att de lämnar församlingarnas frihet obeskurten. De fria samfunden saknar uttaxeringsrätt men det synes i längden ofrånkomligt att det även på det ekonomiska området dras vissa slutsatser av religionsfrihetsprincipen under beaktande av de fria samfundens krav på självbestämmanderätt.

Staten lämnar lån till anordnande av allmänna samlingslokaler samt bidrag till studieverksamhet o. d. Från arvsfonden kan anslag erhållas för byggande av ungdomslokaler. För bidrag till byggande av samlingslokaler fordras att lokalerna också upplåtes till på andra områden verksamma organisationer på orten, vilket visat sig utgöra ett allvarligt hinder för sådana statslån till de fria kristna samfunden. Bidrag till byggnadsverksamheten utgör det viktigaste önskemålet men även andra former av bidrag kan övervägas.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion II: 116.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från statens nämnd för samlingslokaler och Frikyrkliga samarbetskommittén.

Statens nämnd för samlingslokaler anför bl. a. att statslån beviljas för anordnande av allmänna samlingslokaler under förutsättning att lokalerna opartiskt, i skälig omfattning och på skäliga villkor upplåtes till envar på orten verksam organisation. Lånemöjligheterna för samlingslokaler under de fria kristna samfundens huvudmannaskap torde därigenom de facto be-

gränsas. De statsbelånade allmänna samlingslokalerna står givetvis till de fria kristna samfundens förfogande och utnyttjas också av dem i relativt stor utsträckning. Nämnden har emellertid icke något att erinra mot utredning.

Frikyrkliga samarbetskommittén anför:

I motionen användes dels uttrycket de fria kristna samfunden, dels frikyrkosamfunden och av allt att döma i samma betydelse. Det finns emellertid skäl att observera, att den förra benämningen avser fler samfund än den senare. Detta förhållande torde inte behöva påverka bedömningen av sakfrågan, men samarbetskommittén anser sig böra fästa uppmärksamheten på att inte alla de avsedda samfunden är representerade i Frikyrkliga samarbetskommittén.

En frikyrklig uppfattning av förhållandet mellan trossamfund och stat innebär, att trossamfundens liv och arbetsformer skall utformas utan något inflytande från staten. Därför har samfunden byggt sin verksamhet på frivilliga gåvor, och välkänt är att medlemmarna varje år lämnar avsevärda bidrag. Men frivilligheten har också en djupare motivering. Den avslöjar enligt frikyrklig uppfattning något av kristendomens rätta väsen, som en religion byggd på en av kärlek erbjuden och av fri vilja mottagen nåd. Med någon tveksamhet har därför samfunden utnyttjat vissa i motionen antydda möjligheter för att få stöd till sin verksamhet bland ungdomen. Dessutom har statlig och kommunal hjälp utnyttjats vid uppförandet av t. ex. hem för gamla. De erfarenheter, som gjorts i samband härmed, har hittills varit goda. Några speciella krav på verksamhetens utformning har inte rests av vederbörande myndigheter.

I de fall som ovan antytts, har det varit fråga om offentligt stöd, som inte blott gäller de fria kristna samfunden utan som har en mer allmän karaktär. Motionärernas hemställan tar däremot sikte på stöd, som speciellt avser de fria kristna samfunden. Frikyrkliga samarbetskommittén har förståelse för syftet med motionen. Av vad som ovan sagts framgår emellertid, att ett eventuellt utnyttjande är helt beroende av bestämmelserna för stödets erhållande. Vad motionärerna föreslår är en utredning, och mot en sådan har samarbetskommittén intet att erinra. I samband med denna kan det bli klart, om villkoren kan utformas så att det för de fria kristna samfunden är möjligt att acceptera dem. Därvid kan, alltjämt under de angivna förutsättningarna, också andra former av bidrag till verksamheten prövas. Den yttersta orsaken till att samarbetskommittén förordar en utredning är hoppet, att samfunden och församlingarna utan att bli bundna skall få utökade möjligheter att fullgöra sitt uppdrag, i vilket bidrag till folkets moraliska fostran ingår som ett led.

Samarbetskommittén vill inte underlåta att ge uttryck åt sin uppfattning, att det hade varit önskvärt, att även de förslag till skattelindring för gåvor till främjande av humanitär verksamhet m. m., som antydes i föreliggande motion, bleve föremål för utredning. Samarbetskommittén kan inte finna, att dessa förslag behöver ställas i motsats till det förslag, som framlagts i motionen.

Frikyrkliga samarbetskommittén vill alltså, med hänvisning till vad som ovan anförts, tillstyrka att en förutsättningslös utredning i enlighet med motionens syfte kommer till stånd.

Utskottet

De fria kristna samfundens insatser på skilda samhällsområden, framför allt i fråga om barna- och ungdomsvård samt socialvård, åtnjuter i många fall stöd av det allmänna. Det synes också utskottet befogat att staten skall äga möjlighet att lämna ekonomiskt stöd till samfund, vilka icke har förmåga att själva helt bekosta kyrkor eller samlingslokaler, som motsvarar rimliga krav på tidsenlig standard, eller att sörja för nödigt underhåll av dem.

I fråga om statligt stöd för olika ändamål intager de fria kristna samfundet såvitt utskottet kunnat bedöma samma ställning som andra organisationer. Utskottet anser detta vara en riktig principiell utgångspunkt för överväganden i frågor om sådant stöd. Det är emellertid uppenbart att samfundens särskilda karaktär medför svårigheter för dem att tillgodogöra sig i vart fall en viss form av stöd. Utskottet åsyftar härmed det i motionerna såsom huvudfråga upptagna spörsmålet om stöd till byggande och underhåll av kyrkor och samlingslokaler.

Enligt gällande regler kan statslån beviljas för allmänna samlingslokaler på bl. a. det villkoret, att lokalerna opartiskt, i skälig omfattning och på skäliga villkor upplåtes till envar på orten verksam organisation. Genom dessa regler har, som statens nämnd för samlingslokaler framhållit, lånemöjligheterna för samlingslokaler under de fria kristna samfundens huvudmannaskap i realiteten begränsats.

Utskottet finner ovan anförda omständighet tala för att frågan om möjligheterna att lämna statligt stöd till samfundens byggande och underhåll av kyrkor och samlingslokaler bör bli föremål för utredning. Utskottet anser att utredningen bör vara förutsättningslös och har icke möjlighet att här framlägga något förslag till direktiv för densamma utan vill inskränka sig till att framföra ett par allmänna synpunkter i frågan.

Det har sålunda icke varit utskottets avsikt att samfundet skulle i förevarande hänseende givas någon privilegierad ställning i förhållande till andra organisationer utan endast att hänsyn skall tagas till deras särart. I den mån stöd anses böra lämnas inom ramen för det nuvarande systemet med statligt stöd till allmänna samlingslokaler blir ett av de mest framträdande och svårösta problemen att åstadkomma en jämkning i de lånevillkor som avser skyldighet att upplåta lokalerna till utomstående organisationer. En avvägning måste härvid ske mellan de olika intressen som i detta sammanhang anmäler sig. Å ena sidan bör samfundens naturliga anspråk på självbestämmanderätt inom vida gränser beaktas. Så bör ske även när det gäller andra organisationer än de kristna samfundet. Det synes sålunda icke skäligt att organisation skall behöva upplåta lokal för ändamål som är oförenligt eller står i strid med dess allmänna syften. För de kristna samfundens del skulle detta i första hand innebära att hänsyn finge tagas

till samfundslokalernas karaktär av gudstjänstrum. Man kan å andra sidan icke bortse från att det från olika synpunkter kan vara ett samhälleligt intresse att lokalerna i rimlig omfattning ställas till förfogande för vissa andra ändamål.

Stockholm den 20 mars 1962

att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 88 och II: 116 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om en utredning beträffande frågan om möjligheterna för de fria kristna samfunden att erhålla statligt stöd till byggande och underhåll av kyrkor och samlingslokaler.

Stockholm den 20 mars 1962

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Carl Albert Anderson*, Möller, Nestrup*, Sörlin*, Söderberg*, Hedström*, Olofsson*, Hellebladh, Schött, fru Hamrin-Thorell* och herr Enarsson*;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Jacobsson i Sala, Dickson*, fru Jäderberg, herr Svensson i Kungälv, fru Thunvall*, herrar Nilsson i Bästekille, Keijer, Börjesson i Glömminge*, Lundkvist, Berglund och Magnusson i Nennesholm*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Särskilt yttrande

av herrar Keijer och Berglund:

I det remissvar som på begäran avgivits av Frikyrkliga samarbetskommittén i anledning av föreliggande motioner har denna uttalat att också andra former av bidrag till den frikyrkliga verksamheten borde prövas i den utredning kommittén tillstyrker. Den uttalar: »Samarbetskommittén vill inte underlåta att ge uttryck åt sin uppfattning, att det hade varit önskvärt, att även de förslag till skattelindring för gåvor till främjande av humanitär verksamhet m. m., som antydes i föreliggande motion, bleve föremål för utredning. Samarbetskommittén kan inte finna, att dessa förslag behöver ställas i motsats till det förslag, som framlagts i motionen.» I detta önskemål ger Samarbetskommittén uttryck för vad också Frikyrkomötet år 1958 uttalade.

Vi har ansett det angeläget att i detta sammanhang ge uttryck för vår uppfattning, att ett stöd från samhällets sida i fråga om byggande och underhåll av de fria kristna samfundens kyrkor och samlingslokaler inte bör hindra ett framtida, mera generellt stöd genom rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till bl. a. religiösa ändamål. Denna uppfattning överensstämmer, som framgår av redovisningen ovan, med innebörden i ett uttalande som i ärendet gjorts av frikyrkliga samarbetskommittén.